

KLÍMAFINANSZÍROZÁS

- Szűken értelmezve a klímafinanszírozás a fejlődő országok klímavédelmi törekvéseinek fejlett országok általi pénzügyi támogatása.
- A fejlett országok klímadóssága két tényezőtől fakad:
 - a klímaváltozást okozó üvegházhatású gázok 2/3-nak kibocsátásáért ők felelnek, míg
 - a klímaváltozást okozta károk 3/4-ét a fejlődő országok szenvedik el.
- A leginkább sérülékeny országok között vannak:
 - a legkevésbé fejlett országok;
 - a kis fejlődő szigetállamok;
 - az afrikai országok.
- 2009-ben a fejlett országok vállalták, hogy 2020-tól évi 100 milliárd USD finanszírozási forrást mozgósítanak a fejlődő országok számára.
- Az OECD jelentése szerint már nagy előrelépések történtek e cél érdekében, a fejlődők azonban vitatják a 2014-re vonatkozó, 61,8 milliárd USD összeget.
- A Zöld Klímaalap e vállalás megvalósításában kiemelt szerepet játszó pénzügyi intézmény.
- A Zöld Klímaalap által elsőként támogatott, összesen 168 millió USD összértékű projektek között vannak levegőtisztasági, meteorológiai előrejelző és a biodiverzitás megőrzését célzó tervek.

A Kormány [T/10314.](#) számú törvényjavaslata az államháztartási miniszter klímafinanszírozási döntésekben való részvételi lehetőségének megteremtésére irányul. Jelen Infojegyzet röviden bemutatja a klímafinanszírozás nemzetközi hátterét, ismerteti a fejlett országok által kitűzött 100 milliárd dolláros célt, valamint az ennek elérésében központi szerephez jutó finanszírozási csatornát, a Zöld Klímaalapot.

A **klímaváltozás** eltérő mértékben érinti az országokat, nemcsak földrajzi helyzetükből, hanem gazdasági fejlettségükből adódóan is. Utóbbi nagyban meghatározza, hogy egy ország mennyire képes alkalmazkodni a globális felmelegedés hatásaihoz, vagyis mennyire tudja minimalizálni a fellépő károkat, és milyen mértékben tudja kihasználni az esetlegesen adódó előnyöket.

A világ országainak klímaváltozással szembeni sérülékenységéről és alkalmazkodási képességéről a **Notre Dame** Egyetem által kidolgozott **adaptációs index** ad képet. Az országok **sérülékenységét** hat dimenzióban vizsgálják, melyek az élelmiszer- és vízellátás, az egészség, az ökoszisztéma szolgáltatások, az emberi élettér és az infrastruktúra, míg az **adaptációs képességüket** a gazdasági, kormányzati és társadalmi válaszkészségük alapján ítélik meg.

Világterkép az adaptációs index tükrében, 2014-es adatok alapján. A kiemelt országok érték el az utóbbi öt évben a legnagyobb előre- vagy visszalépést a rangsorban (zöld, illetve piros színnel jelölve). Forrás: [Notre Dame News](#), 2015.

Az országok sérülékenysége és válaszkészsége mellett a klímaváltozás előidézésében játszott **történelmi felelősségük** is eltér. A jelenleg érzékelhető negatív hatásokat az elmúlt 200 évben felhalmozódott üvegházhatásúgáz-koncentráció okozza, ami nagyrészt a fejlett országok tevékenységéből származik.

E tényezők tükröződnek a **klímaadósság** fogalmában, miszerint a fejlett országoknak jóvátételi kötelezettsége van a fejlődő országokkal szemben, tehát a **klímafinanszírozás igazságossági és méltányossági kérdés**. Ebből a perspektívából klímafinanszírozás alatt a fejlett országok által a fejlődő országoknak nyújtott, közpénzből biztosított pénzügyi forrásokat értjük, melyek:

- a klímaváltozás okozta költségek fedezésére szolgálnak;
- elősegítik, hogy a fejlődő országok alacsonyabb káros-anyagkibocsátású fejlődési utat kövessenek, és iparosodásuk ne a fosszilis energiahordozókon alapuljon ([Reyes](#), 2012).

[Reyes](#) (2012) szerint az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének ([UNFCCC](#)) 4. cikkelye hasonló szellemiségben fekteti le a klímafinanszírozás alapjait, amikor arra kötelezi a fejlett országokat, hogy **új és járulékos anyagi erőforrásokkal** járuljanak hozzá a fejlődő országok éghajlatváltozással szembeni fellépéséhez.

A klímafinanszírozás **tágabb definíciója** minden olyan finanszírozási forrást magában foglal, ami összefügg a klímaváltozás mérséklését és az adaptációt szolgáló törekvésekkel. Ebben a megközelítésben fejlesztési segélyek, magánforrások és tőkebefektetések is felfoghatók klímafinanszírozásként, ha van éghajlatvédelmi vetületük ([Reyes](#), 2012).

Az egységes, különböző érintettek által széles körben elfogadott definíció hiányán túl a **finanszírozási csatornák sokfélesége és folyton növekvő száma** is nehezíti a klímafinanszírozás átláthatóságát és koordinálását. A finanszírozási csatornák között vannak ([Nakhoda et al.](#), 2015):

- kifejezetten a klímavédelmi törekvések finanszírozását szolgáló multilaterális klímaalapok;
- egyéni klímafinanszírozási kezdeményezések a fejlett országok részéről;

Új és járulékos források

1970-ben az ENSZ Közgyűlésén a fejlett tagállamok célként tűzték ki, hogy évi nemzeti össztermékük 0,7 százalékát hivatalos fejlesztési támogatásként (ODA) a szegény országok megsegítésére fordítják. Az elhatározást azóta több nemzetközi megállapodásban is megerősítették ([OECD](#), s.a.), de az adományozó országok többségének a mai napig nem sikerült teljesíteni e célértéket ([World Education Blog](#), 2015).

A klímafinanszírozás kontextusában az új és járulékos források alapelve arra vonatkozik, hogy a klímafinanszírozási forrásokat az ODA-n túlmenően, kiegészítő jelleggel kell biztosítani, és ezek a források nem számolhatók el a 0,7 százalékos cél teljesítéséhez ([Schalatek – Bird](#), 2015a).

- kétoldalú megállapodáson alapuló, fejlesztési támogatást nyújtó intézmények;
- a fejlődő országok által a források fogadására létrehozott regionális és nemzeti alapok.

A klímafinanszírozás mértékéről a **Klímapolitikai Kezdeményezés (CPI) 2015-ös riportja** nyújt áttekintést. **Módszertanuk a klímafinanszírozás tágabb definícióján alapul:** számításaik kiterjednek az alacsony károsanyag-kibocsátású világgazdaságra való áttérést szolgáló, a klímaváltozás jelenbeli és jövőbeli hatásait mérséklő, illetve az adaptációs törekvéseket segítő befektetésekre. Eredményeik szerint a **klímafinanszírozás mértéke 2014-ben elérte a 391 milliárd USD-t**, 18 százalékos emelkedést produkálva 2013-hoz képest. 243 milliárd USD, vagyis az összeg **62 százaléka magánforrásból származott**. Az összes klímafinanszírozási forrás 26 százaléka, míg a magánforrások 8 százaléka szolgált külföldi investíciót, mutatva a beruházók erős preferenciáit a belföldi beruházások iránt.

A 100 MILLIÁRD DOLLÁROS CÉL

A 2009-es klímacsúcsot ([COP15](#)) lezáró [Koppenhágai Egyezmény](#)ben a fejlett országok vállalták, hogy:

- **2010 és 2012 között 30 milliárd USD-t** biztosítanak **gyorsfinanszírozás**-ként a fejlődő országok számára, melyet kiegyensúlyozottan kell megosztani az éghajlatváltozás mérséklését és az adaptációt szolgáló intézkedések között,
- **2020-tól évi 100 milliárd USD** finanszírozási forrást mozgósítanak a fejlődő országok számára.

Az egyezmény hangsúlyozza, hogy ez utóbbi cél eléréséhez felajánlott összegek rendkívül különböző forrásokból származhatnak (köz- és magán-, két- és többoldali finanszírozásból, köztük alternatív forrásokból), és kiemelt finanszírozási csatornaként a **Zöld Klímaalapot** nevezi meg.

Az [OECD \(2015\) jelentése](#) szerint a fejlett országok jelentős előrelépést tettek a 100 milliárd dolláros cél eléréséhez az elmúlt években. Becsléseik alapján **2013-ban 52,2 milliárd USD-t mozgósítottak, majd 2014-ben ez az összeg elérte a 61,8 milliárd USD-t.**

Az OECD eredményeinek megbízhatóságát [több fejlődő ország politikusa is kétségbe vonta](#), az [indiai Gazdasági Minisztérium elemzése](#) szerint független és hiteles források alapján **mindössze 2,2 milliárd USD** a fejlett országok által a fejlődőkben végrehajtott éghajlatvédelmi fellépésekre fordított összeg.

A képet az is árnyalja, hogy **hosszútávon jóval nagyobb klímafinanszírozási forrásokra lenne szükség** ahhoz, hogy a globális felmelegedést a 2°C-os küszöbérték alatt sikerüljön megfékezni. A London School of Economics kutatóinak az országok gazdasági teljesítőképességét figyelembe vevő, egyenlő terheket előirányzó modellje alapján a fejlett országoknak **2050-től legalább évi 400 milliárd USD-**

ral kellene támogatni a fejlődő országok klímavédelmi tevékenységét ([Bowen et al.](#), 2015).

A **Párizsban ([COP21](#)) elfogadott klímamegállapodás** nem tűz ki új, ambiciózusabb klímafinanszírozási célt, de határozottan sürgeti, hogy a fejlődő országok teljesítsék a 100 milliárd dolláros vállalást, valamint hangsúlyozza, hogy szükséges lenne az összeg emelése.

ZÖLD KLÍMAALAP

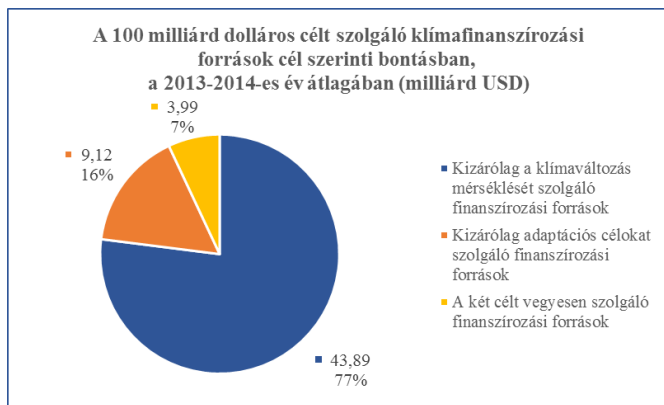
A Zöld Klímaalap ([Green Climate Fund](#)) a **legújabb multilaterális klímafinanszírozási alap**, melyről elsőként a Koppenhágai Egyezmény tett említést, létrehozásáról a [Cancúni Megállapodás](#)ban döntöttek, teljes körű működését pedig 2015 novemberében kezdte meg.

A Zöld Klímaalap **önálló jogi intézmény**, ami elszámolási kötelezettséggel bír az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményében Részes Felek irányába. A klímaalap székhelye a dél-koreai Songdo városában található. **Igazgatótanácsa** 24 főből áll, **egyenlő képviseleti lehetőséget** biztosítva a **fejlődő és fejlett országok számára** ([Schalatek et al.](#), 2015b).

A klímaalap működésének kidolgozása során törekedtek arra, hogy innovatív legyen, és reagáljon a klímafinanszírozási rendszer gyengeségeire. **Két fő tulajdonsága**, mely megkülönbözteti más multilaterális klímaalapoktól, hogy:

- nagy hangsúlyt fektet a klímaváltozáshoz való **alkalmazkodást szolgáló projektek** támogatására;
- törekszik a **magántőke** minél nagyobb mértékű **bevonására** ([Ogden – Taraska](#), 2015).

Mivel az adaptációt elősegítő klímafinanszírozás mértéke messze elmarad a szükségéstől ([Ogden – Taraska](#), 2015), és világviszonylatban a mitigációs intézkedésekre jóval több forrás jut ([OECD](#), 2015), a Zöld Klímaalap kiegyensúlyozottságra törekszik, és **egyenlő**

Forrás: Infoszolg / [OECD \(2015:29\)](#)

arányban támogatja a két célt szolgáló projekteket. Az alkalmazkodást elősegítő források fele pedig dedikáltan a legsérülékenyebb országokat célozza, vagyis a legkevésbé fejlett országokat, a kis fejlődő szigetállamokat és az afrikai országokat ([Schalatek et al., 2015](#)).

Az Igazgatótanács 2015 novemberében döntött az **első nyolc projektről**, melyeket a Zöld Klímaalap finanszíroz, **összesen 168 millió USD értékben**. A projektek közül öt kifejezetten az alkalmazkodást célozza, míg kettő átfogó módon mitigációs és adaptációs törekvésekhez is hozzájárul ([GCF, 2015](#)).

EURÓPAI ÉS MAGYAR SZEREPVÁLLALÁS

Az Európai Unió számára fontos, hogy méltányos hozzájárulást tegyen a nemzetközi klímafinanszírozáshoz. 2010-’12 között a tagállamok **7,2 milliárd euróval** támogatták a **gyorsfinanszírozási alapot**, míg 2013-ban **9,5 milliárd**, 2014-ben pedig **14,5 milliárd euróval** segítettek a fejlődő országok klímavédelmi törekvéseit. Az EU ösztönzi, hogy ne csak a fejlett országok, hanem saját képességeiknek és felelősségüknek megfelelően a **feltörekvő gazdaságok is vegyék ki a részüket a fejlődő országok megsegítéséből** ([European Commission, 2015](#)).

Magyarország 2015-ben összesen **két milliárd HUF felajánlást tett**. Egy milliárd forinttal a Zöld Klímaalaphoz járult hozzá, míg további egy milliárd forinttal növelte klímafinanszírozási felajánlását a párizsi klímacsúcs sikerének érdekében, melyet különböző bi- és multilaterális együttműködésekben fognak felhasználni (MTI, 2015).

Források:

- [International climate finance](#) – European Commission
- [Climate Funds Update](#) – The latest information on climate funds
- [Bowen – Campiglio – Herreras: The ‘optimal and equitable’ climate finance gap](#) – London School of Economics and Political Science, 2015.
- Fuhr – Schalatek – Santos et al.: [COP 21 and the paris Agreement: A Force Awakened](#) – Heinrich Böll Stiftung European Union, 2015.
- [Nakhooda –Watson – Schalatek: The Global Climate Finance Architecture](#) – Heinrich Böll Stiftung North America - Overseas Development Institute, 2015.
- [Ogden – Taraska: Opportunities for the Green Climate Fund in 2015](#) – Center for American Progress, 2015.
- [Reyes: A Glossary of Climate Finance Terms](#) – Washington, Institute for Policy Studies, 2012.
- [Schalatek – Bird: The Principles and Criteria of Public Climate Finance](#) – Heinrich Böll Stiftung North America - Overseas Development Institute, 2015a.
- [Schalatek – Nakhooda – Watson: The Green Climate Fund](#) – Heinrich Böll Stiftung North America - Overseas Development Institute, 2015b.
- Párizsi klímacsúcs - NFM: Magyarország erős gazdasági befolyáshoz juthat a megállapodással – MTI, 2015. december 17.